

**Методичні рекомендації
щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок
Чорнобильської катастрофи на рівні територіальних громад**

Розроблені Департаментом соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації з залученням Одеської обласної організації Всеукраїнської громадської організації інвалідів “Союз Чорнобиль України”

Вступ.

26 квітня 1986 року – день найбільшої в історії людства техногенної катастрофи – аварії на Чорнобильській атомній електростанції.

35 років минуло з моменту аварії на Чорнобильській АЕС, але коло викликаних Чорнобильською катастрофою проблем залишається і сьогодні.

В Одеській області щорічно відзначаються роковини Чорнобильської катастрофи (26 квітня - день реквієм) та День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (14 грудня).

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 10.03.2021 № 229/од- 2021 “Про підготовку та відзначення в Одеській області у 2021 році 35-х роковин Чорнобильської катастрофи та Дня вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС” затверджені заходи з підготовки та відзначення в Одеській області у 2021 році 35-х роковин Чорнобильської катастрофи та Дня вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, до виконання яких за згодою залучаються виконками сільських, селищних, міських рад.

В Одеській області на 01.01.2021 мешкало 6528 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, з них:

3285 учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, в тому числі 1444 особи з інвалідністю, інвалідність яких пов’язана виконанням робіт по ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС;

2759 потерпіли від наслідків Чорнобильської катастрофи, в тому числі 547 осіб з інвалідністю, інвалідність яких пов’язана з іонізуючим випромінюванням внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;

433 дружини (чоловіки) померлого громадянина, смерть якого пов’язана з участю в ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

На 01.01.2011 на території Одеської області нараховувалось 4294 учасники ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, на 01.01.2020 3452 учасники ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, різниця за 10 років складає 1009 осіб. Щорічно втрачається 100 осіб. На відміну від інших пільгових категорій, всі ліквідатори аварії на Чорнобильській АЕС мають поразення радіацією всього організму, які з роками тільки погіршуються.

Основним нормативним актом, яким визначаються основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створюється єдиний порядок визначення категорій, зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення є Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, порядок видачі посвідчень визначений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 551 “Деякі питання видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям громадян”.

Категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

- Особи з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, хворі внаслідок Чорнобильської катастрофи на променеву хворобу, віднесені до категорії 1 (Посвідчення “Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 19__ році” (категорія 1) серії А синього кольору)
- Особи з інвалідністю з числа учасників, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт, віднесені до категорії 1, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з відповідною аварією, випробуванням або військовим навчанням, складанням ядерних зарядів та проведенням на них регламентних робіт, а також хворі на променеву хворобу внаслідок участі у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї (Посвідчення “Учасник ліквідації ядерних аварій” (категорія 1) серії Я синього кольору)
- Особи з інвалідністю з числа потерпілих від Чорнобильської катастрофи, віднесені до категорії 1, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою (Посвідчення “Потерпілий від Чорнобильської катастрофи” (категорія 1) серії Б синього кольору)
- Учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали в зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 р. - незалежно від кількості робочих днів, з 1 липня 1986 р. по 31 грудня 1986 р. - не менше п'яти, а в 1987 році - не менше 14 календарних днів, віднесеним до категорії 2 (Посвідчення “Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 19__ році” (категорія 2) серії А синього кольору)
- Учасники випробувань ядерної зброї в атмосфері, бойових радіоактивних речовин, учасники військових навчань із застосуванням такої зброї, учасники ліквідації наслідків ядерних аварій, віднесені до категорії 2 (Посвідчення “Учасник ліквідації ядерних аварій” (категорія 2) серії Я синього кольору)
- Потерпілі від Чорнобильської катастрофи з числа евакуйованих у 1986 році із зони відчуження (в тому числі особам, які на момент евакуації перебували у стані внутрішньоутробного розвитку, після досягнення ними повноліття) та особам, які постійно проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення, віднесені до категорії 2 (Посвідчення “Потерпілий від Чорнобильської катастрофи” (категорія 2) серії Б сірого кольору)
- Учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали в зоні відчуження з 1 липня 1986 р. по 31 грудня 1986 р. від одного до п'яти календарних днів, у 1987 році - від одного до 14, у 1988-1990 роках - не менше 30 календарних днів, на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або на їх будівництві - не менше 14 календарних днів у 1986

році, віднесеним до категорії 3 (Посвідчення “Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 19__ році” (категорія 3) серії А зеленого кольору)

- Особи, які складали ядерні заряди та проводили на них регламентні роботи для здійснення відповідних випробувань і військових навчань, брали участь у підземних випробуваннях ядерної зброї, а також ті, які переопромінились під час охорони ядерних полігонів під час випробувань (якщо їх не віднесено до категорії 1), віднесені до категорії 3 (Посвідчення “Учасник ліквідації ядерних аварій” (категорія 3) серії Я зеленого кольору)

- Потерпілі від Чорнобильської катастрофи (не віднесені до категорії 2), які постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день аварії або які станом на 1 січня 1993 р. прожили в зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років та відселені або самостійно переселилися з цих територій, і таким, що постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення, за умови, що вони станом на 1 січня 1993 р. прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а в зоні гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років, віднесені до категорії 3 (Посвідчення “Потерпілий від Чорнобильської катастрофи” (категорія 3) серії Б зеленого кольору)

- Неповнолітні діти, які належать до потерпілих від Чорнобильської катастрофи (Посвідчення “Дитина, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи” серії Д жовтого кольору)

- Дружина (чоловік) померлого (померлої) громадянина (громадянки) з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи, віднесеного (віднесеної) до категорії 1 або 2, або з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесеного (віднесеної) до категорії 3, смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою, а також дружині (чоловіку), якщо та (той) не одружилася (одружився) вдруге, померлого (померлої) громадянина (громадянки), віднесеного (віднесеної) до категорії 1, 2 або 3, смерть якого (якої) пов'язана з участю у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт, або опікуну дітей (на час опікунства) померлого (померлої) громадянина (громадянки), смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою (Посвідчення “Дружина (чоловік) померлого (померлої) громадянина (громадянки) з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (потерпілих) категорії ____, смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою або з участю у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт, опікуна дітей померлого (померлої) громадянина (громадянки), смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою” темно-бордового кольору)

- Неповнолітні діти померлого (померлої) громадянина (громадянки) з числа постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесеного (віднесеної) до категорії 1 або 2, або з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесеного (віднесеної) до категорії 3, смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою (Довідка встановленого зразка (додаток 2 до Порядку)

Документи, на підставі яких видається посвідчення

Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС:

- довідка про підвищену оплату праці в зоні відчуження із зазначенням кількості днів і населеного пункту, підтвердженої первинними документами (наказ чи розпорядження про відрядження до зони відчуження із зазначенням періоду роботи (служби) в зоні відчуження, особового рахунка, табеля обліку робочого часу, посвідчення про відрядження в зону відчуження з відміткою підприємства про прибуття та вибуття працівника, шляхових листів (за наявності), трудової книжки (у разі потреби);
- довідка архівної установи про участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС в зоні відчуження із зазначенням періоду служби (виконання робіт), днів виїзду на об'єкти або в населені пункти зони відчуження, у разі потреби - довідка командира військової частини, військового квитка, витягу з особової справи військовослужбовця, завіреного в установленому порядку.

Особам з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і потерпілим від Чорнобильської катастрофи, віднесеним до категорії 1, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою:

- довідка медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності відповідної групи, пов'язаної з Чорнобильською катастрофою.

Хворим на променеву хворобу внаслідок Чорнобильської катастрофи:

- висновок уповноваженої медичної комісії не нижче обласного рівня або спеціалізованої медичної установи Міноборони, МВС, СБУ, які мають відповідну ліцензію МОЗ (далі - експертні комісії), та акта за формою Н-1.

Потерпілим від Чорнобильської катастрофи з числа евакуйованих у 1986 році із зони відчуження (в тому числі особам, які на момент евакуації перебували у стані внутрішньоутробного розвитку, після досягнення ними повноліття) та особам, які постійно проживали в зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття рішення про відселення:

- довідка, видана Волинською, Житомирською, Київською, Рівненською або Чернігівською облдержадміністраціями (додатки 3 і 4 до Порядку).

Особам, які постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день аварії або які станом на 1 січня 1993 р. прожили в зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років та відселені або самостійно переселилися з цих територій:

- довідка встановленого зразка (додаток 5 до Порядку)

Особам, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення за умови, що вони станом на 1 січня 1993 р. прожили або відпрацювали чи постійно навчалися в зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а в зоні гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років:

- довідка встановленого зразка (додаток 6 до Порядку)

Дітям, потерпілим від Чорнобильської катастрофи:

- довідка встановленого зразка (додатки 8-10 до Порядку)

Дружині (чоловіку) померлого (померлої) громадянина (громадянки) з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи, віднесеного (віднесеної) до категорій 1 або 2, або з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 3, смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою, а також дружині (чоловіку), якщо та (той) не одружилася (одружився) вдруге, померлого (померлої) громадянина (громадянки), віднесеного (віднесеної) до категорій 1, 2 або 3, смерть якого (якої) пов'язана з участю у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт:

- документи про підтвердження статусу постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, участі у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт, відповідного посвідчення (за наявності) та експертного висновку щодо встановлення причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою, участю у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та проведенні на них регламентних робіт

Опікуну дітей (на час опікунства) померлого (померлої) громадянина (громадянки), смерть якого (якої) пов'язана з Чорнобильською катастрофою:

- документи про підтвердження статусу постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідного посвідчення (за наявності) та

експертного висновку щодо встановлення причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою

Пільги та компенсації громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачені такі основні пільги та компенсації:

- безплатне придбання ліків за рецептами лікарів;
- безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них);
- першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах та аптеках;
- виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу;
- виплата працюючим особам з інвалідністю допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців у календарному році;
- позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов (включаючи сім'ї загиблих або померлих громадян);
- щомісячна виплата грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорій 1 та 2 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 50-відсоткова знижка плати за користування житлом, комунальними послугами та телефоном. Особам, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодовується 50 процентів вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню (для категорій 1 та 2);
- безоплатне забезпечення автомобілем осіб з інвалідністю;
- забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих категорії 1;
- виплата допомоги в розмірі трикратної середньомісячної заробітної плати у разі звільнення працівників у зв'язку з ліквідацією, реорганізацією, скороченням чисельності або штату (для громадян категорій 1 та 2 і для учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС категорії 3);
- додаткова відпустка із збереженням заробітної плати строком 16 календарних днів на рік (для категорій 1 та 2, батьків дітей з інвалідністю);
- вступ поза конкурсом до навчальних закладів і виплату підвищеної стипендії;
- безоплатний або пільговий проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України та назад (відшкодування 100 та 50% вартості проїзду для громадян категорій 1 та 2 відповідно);
- безоплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту для громадян, віднесених до категорій 1 та 2 учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС;
- зниження пенсійного віку на п'ять — десять років і пільги при призначенні пенсій;
- виплата щомісячної грошової допомоги громадянам, які проживають на території радіоактивного забруднення;

- доплата за роботу громадянам, які працюють на території радіоактивного забруднення;
- надання додаткової відпустки (збільшення тривалості основної щорічної відпустки) громадянам, які працюють (перебувають у відрядження) на території радіоактивного забруднення);
- виплата одноразової компенсації учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, які стали особою з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, при встановленні інвалідності, пов'язаної з наслідками Чорнобильської катастрофи;
- виплата одноразової компенсації сім'ям, які втратили годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, смерть якого пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи, а також батькам померлих учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, смерть яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи;
- виплата щорічної допомоги на оздоровлення громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи категорії 1, учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС категорій 2 та 3, евакуйованим із зони відчуження у 1986 р., дітям з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- інші пільги та компенсації, визначені Законом України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи".

Для потерпілих від Чорнобильської катастрофи дітей до досягнення ними 18 років передбачено такі основні компенсації та пільги:

- щорічне безоплатне забезпечення потерпілих дітей за місцем роботи одного з батьків путівками на оздоровлення строком до двох місяців;
- безкоштовне перебування дітей у дошкільних закладах;
- щомісячна виплата на кожну дитину дошкільного та шкільного віку;
- безоплатне харчування учнів середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних закладів освіти, студентів коледжів і технікумів (училищ), розташованих на територіях радіоактивного забруднення.

Для дітей, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою, крім вищезазначених додатково надаються такі пільги:

- вступ поза конкурсом до державних вищих закладів освіти, професійно-технічних закладів освіти та на курси для професійного навчання з обов'язковим наданням гуртожитку на час навчання тим, хто не має житла, і виплатою соціальної стипендії;
- безоплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту;
- 50-відсоткова знижка плати за користування житлом, телефоном і комунальними послугами тощо.

Особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які мають одночасно право на інші пільги та компенсації, передбачені законодавством України, надаються за їх вибором пільги та компенсації відповідно до одного із законів України.

**Пільги та компенсації громадян, які постраждали внаслідок
Чорнобильської катастрофи, фінансування яких здійснюється за рахунок
коштів державного бюджету.**

Пільги на оплату за користування житлом, комунальними послугами, особам, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодування вартості палива для категорій 1 та 2, а також забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих категорії 1, виплата одноразової компенсації учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, які стали особою з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, при встановленні інвалідності, пов'язаної з наслідками Чорнобильської катастрофи; виплата одноразової компенсації сім'ям, які втратили годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, смерть якого пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи, а також батькам померлих учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, смерть яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи; виплата щорічної допомоги на оздоровлення громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи категорії 1, учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС категорій 2 та 3, евакуйованим із зони відчуження у 1986 р., дітям з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; компенсація за продукти харчування.

**Пільги та компенсації громадян, які постраждали внаслідок
Чорнобильської катастрофи, фінансування яких здійснюється за рахунок
коштів обласного бюджету.**

Рішенням Одеської обласної ради від 24 грудня 2020 року № 38-VIII затверджено обласну комплексну програму соціальної підтримки населення на 2021-2023 роки “Соціальний захист населення в Одеській області” (зі змінами та доповненнями).

Зазначеною програмою передбачені заходи на соціальну підтримку постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи 1 категорії та сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою до Дня річниці Чорнобильської трагедії.

Пунктом 1.4. Програми передбачені видатки у сумі 3 165,00 тис.грн на надання щорічної цільової адресної допомоги громадянам Одеської області (за рахунок коштів одного із бюджетів), постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи 1 категорії до Дня річниці Чорнобильської трагедії.

Пунктом 1.5. Програми передбачено видатки у сумі 600,00 тис.грн на надання щорічної цільової адресної допомоги сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою до Дня Річниці Чорнобильської трагедії (за рахунок коштів одного із бюджетів).

Пунктом 4.1. Програми передбачені видатки у сумі 3000,00 тис.грн на надання одноразової матеріальної допомоги на оздоровлення або відшкодування вартості санаторно-курортного лікування у санаторіях Одещини особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи 1-3 категорії, ветеранам війни, воїнам добровольцям антитерористичної операції, членам сімей загиблих (померлих) учасників АТО, постраждалим учасникам Революції гідності, особам

з інвалідністю загального захворювання, дітям з інвалідністю та особам з інвалідністю з дитинства у супроводі однієї супроводжувальної особи (за необхідності) один раз на рік за рахунок одного з бюджетів (не більше граничної вартості путівки, визначеної наказом Міністерства на відповідний рік).

Також, за рахунок коштів обласного бюджету щорічно передбачаються кошти на безплатне придбання ліків за рецептами лікарів та безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них). У 2021 році рішенням Одеської обласної ради від 24 грудня 2020 року № 43-VIII “Про обласний бюджет Одеської області на 2021 рік” (зі змінами та доповненнями), передбачені видатки на пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у сумі 4499,19 тис.грн.

Пільги та компенсації громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Видатки на безоплатний або пільговий проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України та назад (відшкодування 100 та 50% вартості проїзду для громадян категорій 1 та 2 відповідно), на безоплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту для громадян, віднесених до категорій 1 та 2 учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, а також на користування телефоном передбачаються місцевими бюджетами (районним, селищним).

Медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зобов'язані проходити обов'язкове обстеження в медичних закладах та щорічне медичне обслуговування, диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів, лікування в спеціалізованих стаціонарах.

Через карантин запроваджений в Україні для протидії поширенню коронавірусної інфекції COVID-19 відповідно до наказів Департаменту охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації від 02.03.2021 № 119 “Про проведення щорічного профілактичного огляду осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи із залученням мобільних бригад” та від 25.01.2021 № 39 “Про удосконалення роботи з організації надання медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи здійснюється за місцем проживання осіб.

Облік громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та нарахування пільг і компенсацій.

Згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 № 117 “Про Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги” облік громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи,

як пільгової категорії населення та нарахування пільг і компенсацій здійснюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів з питань соціального захисту населення міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад. Дані про пільговиків вносяться до бази даних Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги.

До Реєстру вноситься така інформація:

про пільговиків - прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають про це відмітку в паспорті), адреса зареєстрованого місця проживання (за рішенням комісій, утворених місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування відповідно до пункту 10 Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848), склад сім'ї, характеристика житла, реквізити паспорта громадянина України та документа, що підтверджує право на пільги, а також категорія пільговика, перелік пільг, на які він має право, інформація про те, якими пільгами фактично користується.

Для включення до Реєстру інформації про пільговика такий пільговик подає заяву за формою, встановленою Мінсоцполітики, копії документів, що підтверджують право пільговика та членів його сім'ї на пільги (з пред'явленням оригіналів зазначених документів), копію документа, що засвідчує реєстрацію особи у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків (картка платника податків), зокрема копію, надану в електронному вигляді (за наявності в одержувача інформації технічної можливості провести перевірку відповідності реєстраційних даних фізичної особи за даними Державного реєстру фізичних осіб - платників податків в електронній формі інформаційно-телекомунікаційними засобами з використанням засобів технічного та криптографічного захисту інформації відповідно до вимог законодавства з питань захисту інформації), або копію паспорта громадянина України / свідоцтва про народження (на вибір) із внесеними даними про реєстраційний номер облікової картки платника податків або з відповідною відміткою у разі, коли особа через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, пред'являє паспорт, а також надає інформацію про характеристику житла і послуги, щодо отримання яких він має право на пільги та якими користується, та будь-який офіційний документ, що підтверджує фактичне місце проживання (за потреби).

Заява з необхідними документами подається до уповноваженої посадової особи виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідної територіальної громади (далі - посадові особи виконавчого органу) та посадових осіб центру надання адміністративних послуг, які передають їх протягом трьох робочих днів з дати їх надходження відповідному уповноваженому органу (управління соціального захисту).

Заяви з необхідними документами для включення до Реєстру інформації про пільговиків приймаються з 1 березня 2021 р. посадовими особами виконавчого органу або центру надання адміністративних послуг виключно з формуванням електронної справи.

Заяви з документами, необхідними для включення до Реєстру інформації про пільговиків (після формування електронної справи), у паперовому вигляді передаються відповідному уповноваженому органу за зареєстрованим або фактичним місцем проживання пільговика не рідше ніж один раз на два тижні.

Якщо пільговик з поважних причин (хвороба, інвалідність тощо) самостійно не може звернутися до уповноваженого органу, посадової особи виконавчого органу або посадової особи центру надання адміністративних послуг, така особа вживає заходів для включення інформації про пільговика до Реєстру.

Організація та забезпечення виконання повноважень діяльності територіальної громади у сфері соціального захисту населення, тому числі громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

З початку 2021 року у зв'язку з децентралізацією змінюються підходи щодо реалізації мешканцями територіальних громад права на соціальний захист.

Так, з 1 січня 2021 року усі звернення про призначення різних видів соціальної допомоги, пільг, субсидій та компенсацій громадяни мають подавати через «фронт-офіси» територіальної громади, які в свою чергу забезпечують їх передачу до органів соціального захисту населення райдержадміністрацій.

Виключення становлять лише документи, що надсилаються поштою або подаються в електронному вигляді.

Для виконання цієї функції у структурі виконавчого органу територіальної громади має бути утворений структурний підрозділ з питань соціального захисту населення або визначені відповідні уповноважені посадові особи.

Функція таких соціальних «фронт-офісів» у територіальних громадах може забезпечуватися безпосередньо посадовими особами структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, адміністраторами центру надання адміністративних послуг або в режимі віддалених робочих місць у старостатах.

Не менш важливими функціями територіальної громади є також виконання повноважень у сфері надання соціальних послуг мешканцям громади. Зазначені питання потребують особливої уваги у період укрупнення районів, ліквідації окремих районних державних адміністрацій та змін до бюджетного законодавства.

Для забезпечення єдиного підходу щодо методологічного підходу до виконання повноважень з питань соціального захисту населення та захисту прав дітей територіальними громадами Мінсоцполітики розроблено Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей, які затверджено наказом Мінсоцполітики від 30.12.2020 № 868:

Територіальними громадам для виявлення осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, рекомендується залучати різних суб'єктів незалежно від підпорядкування чи сфери діяльності.

Для профілактики негативних соціальних явищ у територіальній громаді рекомендується доручити працівникам закладів охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту та інших закладів виявляти, консультувати та направляти потенційних отримувачів соціальних послуг до ЦНАП, структурного підрозділу з питань соціального захисту населення територіальної громади для вирішення питання надання фахової допомоги.

Відповідно до потреб мешканців територіальної громади рекомендується створювати у територіальній громаді також інші заклади/установи, які надаватимуть спеціалізовані соціальні послуги особам, дітям, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах: малі групові будинки, центри соціальної підтримки сімей та дітей, центри раннього втручання, реабілітаційні центри, центри реінтеграції бездомних осіб, центри стаціонарного/паліативного догляду, центри соціально-психологічної реабілітації тощо.

Надання спеціалізованих соціальних послуг особам, дітям, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах може бути організовано в межах співпраці територіальних громад або шляхом залучення відповідно до законодавства надавачів соціальних послуг недержавного сектору, зокрема громадських, благодійних, релігійних організацій, фізичних осіб - підприємців, що відповідають критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 "Про затвердження критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг"